

بررسی همبستگی مکانیسم‌های دفاعی با حساسیت پردازش حسی
مادران دارای علائم شخصیت مرزی

**Investigating the correlation between defense mechanisms and sensory
processing sensitivity in mothers with borderline personality symptoms**

Faezeh Sadat Mirghasemi

PhD Student in Health Psychology, Islamic Azad University, Central Tehran Branch, Tehran, Iran.

Zahra Sadat Varsi

Master's student in clinical psychology, Islamic Azad University, Qom Medical Sciences Branch, Qom, Iran.

Email: varesizahra0@gmail.com

فائزه سادات میرقاسمی

دانشجوی دکتری روان‌شناسی سلامت، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، تهران، ایران.

زهرا سادات وارثی*

دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم پزشکی قم، قم، ایران.

Abstract

Sensory processing sensitivity is highly prevalent among people with psychological trauma, and the aim of the present study is to investigate the correlation between defense mechanisms and sensory processing sensitivity in mothers. The present study is descriptive and its statistical population included all mothers with borderline personality symptoms who referred to psychology and psychiatric clinics in 2023-2024. From them, 110 people were randomly selected. The required data were obtained from two questionnaires: defense mechanism (Andrews et al., 1993) and sensory processing sensitivity (Aron & Aron, 1997). Data analysis was performed using Pearson correlation inference test and SPSS-24 software. There is a significant relationship between the ease of arousal from the sensory processing sensitivity subscale and the defenses of devaluation ($r=0.205$), rationalization ($r=0.199$), and order and organization ($r=0.234$), and between aesthetic sensitivity and devaluation ($r=0.149$) ($p<0.05$). There is also a significant inverse relationship between the low sensory threshold subscale and the defense of suppression from the immature defense style ($r=0.189$; $p<0.05$). It can be stated that defense

چکیده

حساسیت پردازش حسی در میان افراد دارای آسیب‌های روانی شیوع بالایی دارد و هدف پژوهش حاضر بررسی همبستگی مکانیسم‌های دفاعی با حساسیت پردازش حسی در مادران می‌باشد. پژوهش حاضر از نوع توصیفی و جامعه آماری آن شامل تمامی مادران دارای علائم شخصیت مرزی مراجعه‌کننده به کلینیک‌های روان‌شناسی و روان‌پزشکی در سال ۱۴۰۲-۱۴۰۳ بود. از آن بین تعداد ۱۱۰ نفر به صورت تصادفی انتخاب شدند. داده‌های مورد نیاز از دو پرسشنامه مکانیسم دفاعی (اندرز و همکاران، ۱۹۹۳) و حساسیت پردازش حسی (آرون و آرون، ۱۹۹۷) بدست آمده‌است. تجزیه و تحلیل داده‌ها توسط آزمون استنباطی همبستگی پیرسون و با کمک نرم‌افزار SPSS-24 انجام گرفت. بین سهولت تحریک از زیر مقیاس حساسیت پردازش حسی و دفاع‌های نارزنده‌سازی ($r=0/205$)، عقلانی سازی ($r=0/199$) و نظم و سازمان‌دهی ($r=0/234$) و بین حساسیت زیبایی و نارزنده‌سازی ($r=0/149$) رابطه معناداری وجود دارد ($p<0/05$). همچنین بین زیر مقیاس آستانه حسی پایین با دفاع فرونشانی از سبک دفاعی رشدنا یافته رابطه معکوسی معناداری وجود دارد ($r=0/189$; $p<0/05$). می‌توان بیان داشت که مکانیسم‌های دفاعی ارتباط مستقیم و اثرگذاری بر حساسیت پردازش حسی مادران دارد.

mechanisms have a direct relationship and influence on the sensitivity of sensory processing in mothers.

Keywords: sensory processing sensitivity, defense mechanisms, mothers.

واژه‌های کلیدی: حساسیت پردازش حسی، مکانیسم‌های دفاعی، مادران.

پذیرش: دی ۱۴۰۳

دریافت: آبان ۱۴۰۳

نوع مقاله: پژوهشی

مقدمه

از نظر فروید^۱ (۱۹۲۳) مکانیسم‌های دفاعی^۲ در مواجهه با اشکال مختلف اضطراب، مسئولیت محافظت از من^۳ را به عهده دارند و به نظر وایلان^۴ (۱۹۹۴)، مکانیسم‌های دفاعی به عنوان فرایند تنظیم‌کننده خودکار، از طریف اثر گذاری بر چگونگی ادراک رویدادهای تهدیدکننده، در جهت کاهش ناهماهنگی شناختی و به حداقل رساندن تغییرات ناگهانی در واقعیت‌های درونی و بیرونی عمل می‌کنند. پژوهش‌ها از مکانیسم‌های دفاعی به عنوان یک مفهوم مفید فراتشخیصی و فرانظری پشتیبانی می‌کنند (بابل^۵ و همکاران، ۲۰۱۹). سبک‌های دفاعی رشدیافته^۶ قادرند به طور موثر احساس‌های تهدیدآمیز را بدون تحریف واقعیت از فرد دور کنند، در حالی که مکانیسم‌های دفاعی رشدنیافته^۷، اغلب به طور معناداری با تحریف واقعیت همراه هستند (کرامر^۸، ۲۰۰۳).

حساسیت پردازش حسی^۹ به عنوان یک ویژگی خلق و خوی شخصیتی به شمار می‌رود که توسط حساسیت نسبت به تحریکات درونی و بیرونی از قبیل محرک‌های هیجانی و اجتماعی که علت پیدایش آن می‌باشند، مشخص می‌شود (یاگیلویچ^{۱۰} و همکاران، ۲۰۱۱). حساسیت پردازش حسی توضیحات قابل ملاحظه‌ای را در رابطه با ویژگی‌های شخصیتی افراد و سلامت روانی آن‌ها بیان می‌دارد (بوتربرگ و وارین^{۱۱}، ۲۰۱۶) و مفهوم حساسیت پردازش حسی دیدگاهی زیستی را اتخاذ کرده‌است که بیان می‌کند اغلب گونه‌ها ریخت‌های شخصیتی خاص خود را تکامل می‌دهند مانند خجالتی یا پرحرف، پرخاشگر یا منفعل، حساس و غیرحساس (سیه و بل^{۱۲}، ۲۰۰۸). شیوع اختلال پردازش حسی در میان افراد مبتلا به اختلالات روانی، بالا است (انگل-یاگر^{۱۳} و همکاران، ۲۰۱۳) و سبک پردازش حسی بالا یا همان حساسیت پردازش حسی با اختلالات روانی رابطه دارد (آقا جانی و رهبری قاضانی، ۲۰۲۱). مطالعات نشان داده‌است که حساسیت پردازش حسی با نتایج بالینی منفی مانند تنیدگی ادراک شده (بنهام^{۱۴}، ۲۰۰۶)، تنیدگی و علائم بدنی (میر^{۱۵} و همکاران، ۲۰۰۵) و ترس اجتماعی (هافمن و بیترن^{۱۶}، ۲۰۰۸) مرتبط است. همچنین، بین حساسیت پردازش حسی با مولتیپل اسکروز و کارکرد تصمیم‌گیری مخاطره‌آمیز رابطه معناداری دارد و تاثیر

¹ Freud

² Defense mechanisms

³ Ego

⁴ Vaillant

⁵ Babl

⁶ Adaptive

⁷ Maladaptive

⁸ Cramer

⁹ Sensory processing sensitivity

¹⁰ Jagiellowicz

¹¹ Boterberg & Warreyn

¹² Sih A, & Bell

¹³ Engle-Yager

¹⁴ Benham

¹⁵ Meyer

¹⁶ Hofmann & Bitran

حساسیت پردازش حسی بر بیماری ام.اس به واسطه‌گری تصمیم‌گیری مخاطره‌آمیز تعدیل می‌یابد (بیات و همکاران، ۱۴۰۰). براساس یافته‌های پژوهش فیروزه مقدم و همکاران (۱۳۹۹) نوروزگرایی، حساسیت پردازش حسی زیاد، بازداری رفتاری و نبود تنظیم هیجان می‌توانند به عنوان عوامل روان‌شناختی دخیل در ابتلا به بیماری سوءهاضمه عملکردی در نظر گرفته شود. خرمائی و ذبیحی (۱۳۹۹) در مدلی ساختاری نشان دادند که حساسیت زیبایی شناختی^{۱۷} به طور مستقیم و با واسطه‌گری منش‌های اخلاقی مثبت، خودتنظیمی شناختی هیجانی مثبت را پیش‌بینی می‌کند؛ به سخن دیگر، افرادی که تفاوت‌های ظریف محیط را بهتر تشخیص می‌دهند، برای تغییر مقدار و نوع تجربه‌های هیجانی تلاش می‌کنند و در این امر موفق‌ترند. از طرفی سهولت تحریک^{۱۸} به طور مستقیم و مثبت و همچنین با واسطه‌گری منش‌های اخلاقی منفی می‌تواند از خودتنظیمی شناختی هیجانی منفی را پیش‌بینی کند؛ در واقع افرادی که آستانه حسی پائینی^{۱۹} دارند، کمتر می‌توانند با وضعیت تنش‌زا و اتفاقات ناگوار کنار بیایند و از راهبردهای هیجانی ناسازگارانه استفاده می‌کنند. عیسی‌زاده زادگان و همکاران (۱۳۹۹) بر نظام‌های مغزی-رفتاری و حساسیت پردازش حسی را در پیش‌بینی ناگویی خلقی مورد تاکید قرار می‌دهد. براساس مطالعات انجام شده به دنبال پاسخ به این سوال هستیم که "آیا مکانیسم‌های دفاعی می‌توانند پیش‌بینی کننده حساسیت پردازش حسی دانشجویان باشند یا خیر؟" می‌باشیم.

روش^{۲۰}

این پژوهش از نوع توصیفی و تصادفی می‌باشد. جامعه آماری آن شامل تمامی مادران مراجعه کننده به کلینیک های روانشناسی و روانپزشکی دارای علائم شخصیت مرزی که در سال ۱۴۰۲-۱۴۰۳ داشته‌اند. از بین جامعه مد نظر تعداد ۱۱۰ نفر به صورت تصادفی انتخاب شدند. همچنین از معیارهای ورود خروج می‌توان به انتخابی بودن شرکت در این پژوهش، مادر بودن و ملاک‌های شخصیت مرزی را براساس پرسشنامه خودگزارشی شخصیت مرزی پر کنند. همچنین به صورت آگاهانه به آن‌ها توضیح‌های لازم داده شد و تضمین گردید که داده‌های این پژوهش به صورت محرمانه نزد پژوهشگر باقی می‌ماند و از هیچ یک از اطلاعات شخصی آنها استفاده نخواهد شد بنابراین با دقت بیشتری به سوالات پرسشنامه پاسخ داده شود. سپس بین مادران دارای علائم شخصیت مرزی دو پرسشنامه حساسیت پردازش حسی و مکانیسم‌های دفاعی (DSQ-40) توزیع شد. داده‌های بدست‌آمده با آزمون همبستگی پیرسون و به کمک نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۸ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

پرسشنامه سبک‌های دفاعی DSQ-40:

پرسشنامه سبک‌های دفاعی رفتار دفاعی را به وسیله ارزیابی تجربی مشتقات هشیار مکانیزم های دفاعی در زندگی روزمره مورد سنجش قرار می‌دهد. این پرسشنامه بر اساس پرسشنامه خود گزارش دهی اولیه باند^{۲۱} و همکاران به منظور بررسی مکانیسم‌های دفاعی در افراد بهنجار و بیمار در سال ۱۹۸۳ تدوین گردید. اندرز^{۲۲} و همکاران نیز در سال ۱۹۹۳ نسخه جدید آن را که ۴۰ سؤال داشت تدوین کردند. مبنای ساخت این پرسشنامه بر اساس الگوی سلسله مراتبی دفاع‌ها می‌باشد این پرسشنامه ۲۰ مکانیزم دفاعی را در ۳ عامل رشدیافته (۸ سؤال)، رشدنا یافته (۲۴ سؤال) و روان آزرده وار (۸ سؤال) از یکدیگر مورد بازشناسی و تفکیک قرار داده است. مکانیسم‌های سبک دفاعی رشدیافته شامل والايش، شوخ طبعی، پیش‌بینی، فرونشانی و سبک دفاعی

¹⁷ Aesthetic Sensitivity

¹⁸ Ease of Excitation

¹⁹ Low Sensory Threshold

²⁰ method

²¹ Bond

²² Andrews

روان آزوده شامل ابطال، نوع دوستی کاذب، آرمانی سازی، واکنش متضاد است و سبک دفاعی رشدنیافته نیز از دوازده مکانیسم دفاعی فرافکنی، پرخاشگری نافع، عملی سازی، مجزاسازی، نارزنده سازی، خیال پرزی اوتیستیک، انکار، جابجایی، تفرق، دوپارگی، دلیل تراشی، بدنی سازی تشکیل شده است. مقیاس نمره گذاری به صورت لیکرت می باشد که فرد به هر سؤال میزان موافقت خود را در یک مقیاس ۹ درجه ای (از کاملاً موافقم=۹ تا کاملاً مخالفم=۱) اعلام می کند. این پرسشنامه در ایران توسط حیدری نسب و همکاران مورد بررسی و هنجاریابی قرار گرفته است. بنابر یافته های مربوط به روایی، مشخص شد پرسشنامه همانند نسخه اصلی از روایی مطلوبی برخوردار است. پایایی پرسشنامه سبک های دفاعی نیز از طریق روش بازآزمایی و نیز محاسبه آلفای کرونباخ انجام شده است. ضریب پایایی و آلفا در گروه های مطالعه، به تفکیک در دانش آموزان و دانشجویان و جنسیت گروه نمونه گیری و نیز سبک های دفاعی نشان داده شد. بالاترین آلفا در مردان دانشجو ۰/۸۱ و پایین ترین آلفا در دانش آموزان دختر ۰/۶۹ مشاهده شد. همچنین آتشکار و همکاران در سال ۱۳۹۱ در سبک های دفاعی، بالاترین آلفا مربوط به سبک رشد نیافته ۰/۷۲ و کمترین مربوط به سبک روان آزوده ۰/۵۰ بود. بر اساس این یافته ها، مشخص گردید پرسشنامه سبک های دفاعی در گروه های مورد مطالعه دارای همسانی درونی رضایت بخش و از اعتبار مناسبی برای فرم ایرانی پرسشنامه سبک های دفاعی برخوردار است (حیدری نژاد، ۱۳۹۷).

پرسشنامه حساسیت پردازش حسی:

به منظور بررسی حساسیت پردازش حسی می توان از پرسشنامه ای که توسط آرون و آرون^{۲۳} (۱۹۹۷) طراحی و اعتباریابی شده است، استفاده کرد. این پرسشنامه شامل ۲۵ گویه بسته پاسخ بر اساس طیف پنج درجه ای لیکرت می باشد، این مقیاس سه بعد یا مؤلفه سهولت تحریک، حساسیت زیبایی شناختی و آستانه حسی پایین را مورد سنجش قرار می دهد. روایی این پرسشنامه در تحقیق لیس و همکاران (۲۰۰۵) توسط متخصصان مورد تأیید قرار گرفته است. روایی سازه مقیاس حساسیت پردازش حسی از طریق همبستگی این مقیاس با برون گرایی، نظم جویی، هیجان، به آسانی گریه کردن، حساسیت به نور و الکل به ترتیب ۰/۴۵، ۰/۶۵، ۰/۷۴، ۰/۳۲، ۰/۳۹ به دست آمده است. در مطالعه عبدی (۱۳۹۴) برای بدست آوردن روایی پرسشنامه از نظرات استاد راهنما و چندین تن از دیگر اساتید و متخصصین و کارشناسان استفاده شده است. و از آن ها در مورد مربوط بودن سؤالات، واضح بودن و قابل فهم بودن سؤالات و اینکه آیا این سؤالات برای پرسش های تحقیقاتی مناسب است و آن ها را مورد سنجش قرار می دهد، نظر خواهی شد و مورد تأیید قرار گرفت. این آزمون پایایی خوبی را نشان داده است. سالکوفسکی^{۲۴} و همکاران (۲۰۰۲) پایایی این آزمون را با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۸۹ و خرده مقیاس های سهولت تحریک، حساسیت زیبایی شناختی و آستانه حسی پایین به وسیله ضرایب آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۷۵، ۰/۷۹ و ۰/۷۰ گزارش نمودند. در پژوهش عبدی (۱۳۹۴) پایایی پرسشنامه بر اساس ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۷ گزارش شد.

یافته ها

پژوهش حاضر بر روی نمونه ای ۱۱۰ نفری از مادران اجرا شد و به منظور بررسی میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای آن در جدول ۱ توضیحاتی شرح داده شد.

²³ Aron & Aron

²⁴ Salkovskis

جدول ۱. میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پژوهش

انحراف استاندارد	میانگین	بیشینه	کمینه	متغیرهای پژوهش	
۵/۵۱۱	۳۴/۳۹	۴۶	۲۷	تحریک سهولت	حساسیت پردازش حسی
۵/۲۳۰	۲۴/۴۴	۳۴	۱۷	حساسیت زیبایی شناختی	
۴/۵۹۵	۲۲/۲۴	۳۴	۱۶	آستانه حسی پائین	
۲/۹۷۵	۱۳/۲۵	۱۸	۵	دلیل تراشی	سبک دفاعی رشدنا یافته
۳/۵۹۰	۷/۹۱	۱۸	۲	فرافکنی	
۴/۰۴۶	۸/۰۶	۱۸	۲	انکار	
۳/۶۷۸	۱۰/۰۶	۱۸	۲	همه کار توانی	
۳/۳۷۵	۱۰/۵۲	۱۷	۴	نارزنده سازی	
۳/۸۶۱	۱۱/۰۶	۱۸	۲	گذار به عمل	
۳/۸۸۱	۱۲/۶۸	۱۸	۲	بدنی سازی	
۴/۳۶۹	۱۰/۰۳	۱۷	۲	خیالپردازی	
۲/۷۵۶	۹/۳۲	۱۶	۲	لایه سازی	
۴/۱۶۹	۹/۲۸	۱۸	۲	پرخاشگری منفعل	
۳/۵۸۵	۸/۵۹	۱۷	۲	جابه جایی	
۳/۷۸۲	۸/۱۱	۱۷	۲	مجزا سازی	
۱۸/۴۴۶	۱۱۸/۸۸	۱۶۳	۶۱	سبک دفاعی رشدنا یافته	
۴/۱۸۹	۱۰/۷۵	۱۸	۲	فرونشانی	سبک دفاعی رشد یافته
۳/۷۹۷	۱۱/۱۵	۱۸	۲	والایش	
۳/۸۱۴	۱۱/۷۶	۱۸	۲	شوخ طبعی	
۳/۰۱۵	۱۳/۸۴	۱۸	۲	پیشاپیش نگاری	
۹/۸۵۲	۴۷/۵۰	۶۹	۲۳	سبک دفاعی رشد یافته	
۳/۳۶۲	۱۲/۶۸	۱۸	۲	دیگردوستی کاذب	سبک دفاعی روان آزوده
۴/۳۲۱	۱۰/۴۲	۱۸	۲	تشکل واکنشی	
۴/۲۹۷	۱۱/۰۸	۱۸	۲	عقلانی سازی	
۶/۹۲۰	۳۱/۲۳	۴۰	۱۳	نظم و سازماندهی	
۴/۰۸۳	۱۰/۷۱	۱۸	۲	ابطال	
۱۰/۸۵۶	۴۴/۸۹	۷۲	۱۲	سبک دفاعی روان آزوده	

با توجه به جدول بالا نشان نشان داده شد که بین زیر مقیاس‌های حساسیت پردازش حسی، مقیاس سهولت تحریک بیشترین (۳۴/۳۹) و آستانه حسی پائین (۲۲/۲۴) کمترین میانگین را نشان می‌دهد. همچنین در مکانیسم‌های دفاعی نیز بیشترین میزان استفاده از دفاع را میانگین سبک رشدنا یافته (۱۱۸/۸۸) و در بین زیر مقیاس‌های آن دلیل تراشی (۱۳/۲۵) به خود اختصاص داده‌اند؛ و میانگین سبک دفاعی روان آزوده (۴۴/۸۹) و در بین زیر مقیاس‌های آن تشکل واکنشی (۱۰/۴۲) کمترین میزان استفاده از دفاع را توسط آزمودنی‌ها نشان می‌دهند. در ادامه به منظور بررسی رابطه بین حساسیت پردازش حسی، مکانیسم‌های دفاعی از آزمون همبستگی پیرسون استفاده گردید.

جدول ۲. گزارشی از ضرایب همبستگی پیرسون بین متغیرهای پژوهش

حساسیت پردازشی حسی			متغیرهای پژوهش		مکانیسم‌های دفاعی	
آستانه حسی پائین	حساسیت زیبایی	سهولت تحریک				
-۰/۰۶۲	-۰/۰۵۳	۰/۰۵۵	ضریب همبستگی	سبک دفاعی رشدنیافته		
۰/۵۱۹	۰/۵۸۴	۰/۵۷۰	سطح معنا داری			
-۰/۰۹۰	-۰/۰۳۸	۰/۰۵۷	ضریب همبستگی	سبک دفاعی رشد یافته		
۰/۳۴۹	۰/۶۹۵	۰/۵۵۶	سطح معنا داری			
-۰/۱۰۳	-۰/۰۲۷	۰/۱۷۹	ضریب همبستگی	سبک دفاعی روان رنجور		
۰/۲۸۵	۰/۷۷۷	۰/۰۶۱	سطح معنا داری			
-۰/۱۱۴	-۰/۱۴۹*	۰/۲۰۵*	ضریب همبستگی	سبک دفاعی رشدنیافته		ناارزنده‌سازی
۰/۲۳۴	۰/۰۲۱	۰/۰۳۲	سطح معنا داری			
-۰/۱۸۹*	۰/۰۲۰	۰/۰۱۱	ضریب همبستگی	سبک دفاعی رشد یافته		فرو نشانی
۰/۰۴۸	۰/۸۳۶	۰/۹۱۳	سطح معنا داری			
-۰/۰۴۷	۰/۰۵۹	۰/۱۹۹*	ضریب همبستگی	سبک دفاعی روان رنجور	عقلانی سازی	
۰/۶۲۹	۰/۵۴۲	۰/۰۳۷	سطح معنا داری			
۰/۰۳۴	-۰/۰۲۳	۰/۲۳۴*	ضریب همبستگی	سازمان دهی	نظم و	
۰/۷۲۲	۰/۸۰۹	۰/۰۱۴	سطح معنا داری			

ضریب همبستگی در جدول ۲ نشان داد بین سهولت تحریک و دفاع ناارزنده‌سازی ($r=0/205$)، عقلانی سازی ($r=0/199$) و نظم و سازمان دهی ($r=0/234$) و بین حساسیت زیبایی و ناارزنده‌سازی ($r=0/149$) در سطح معناداری ۹۵ درصد رابطه مستقیمی وجود دارد ($p<0/05$). همچنین آستانه حسی پایین یا دفاع فرونشانی ($r=0/189$; $p<0/05$) از سبک دفاعی رشدنیافته رابطه معکوسی معناداری وجود دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه مکانیسم‌های دفاعی با حساسیت پردازش حسی در مادران دارای علائم شخصیت مرزی می‌باشد. نتایج بدست آمده نشان داد که بین زیر مقیاس‌های حساسیت پردازش حسی، مقیاس سهولت تحریک بیشترین و آستانه حسی پائین کمترین میانگین را نشان می‌دهد. در مکانیسم‌های دفاعی نیز بیشترین میانگین میزان استفاده از دفاع را سبک رشدنیافته و در زیر مقیاس‌های آن دلیل تراشی و کمترین میانگین سبک دفاعی روان آورده و در زیر مقیاس‌های آن تشکل واکنشی مورد استفاده توسط مادران نشان می‌دهند. همچنین، بین سهولت تحریک و دفاع ناارزنده‌سازی، عقلانی سازی و نظم و سازمان دهی و بین حساسیت زیبایی و ناارزنده‌سازی رابطه مثبت وجود دارد. همچنین بین دفاع فرونشانی یا آستانه حسی پایین رابطه معکوس و منفی وجود دارد.

آرون و آرون (۱۹۹۷) برای تبیین تفاوت‌های افراد در سبک پردازش حسی، اصطلاح حساسیت پردازش حسی را بکار می‌برند و مطالعات نشان داده‌است که حساسیت پردازش حسی با اختلالات خلقی دوقطبی و تک قطبی (سرافینی^{۲۵}، ۲۰۱۶)، نقص در تعاملات اجتماعی (ماتسوشیما و کاتو^{۲۶}، ۲۰۱۳)، علائم وسواسی-جبری کودکان (در، کاهن، کارملی^{۲۷}، ۲۰۱۲)، خلق، عاطفه سرشتی و کارکردهای روزانه (اینگل - یاگر و همکاران، ۲۰۱۳) رابطه دارد. بر این اساس حساسیت پردازشی بالا منجر به بیش‌انگیختگی و غرق شدن به واسطه دروندادهای حسی مانند بوها، صداها، شدید، نور درخشان و مزه‌های تند می‌گردد و حساسیت بالا و بیش‌آگاهی از علائم اجتماعی منجر به انگیختگی خودکار را افراد در موقعیت‌هایی می‌شود که برای دیگران انگیختگی متوسطی دارد. همچنین، حساسیت حسی زیبایی شناختی غنی شده به طور معکوس اضطراب و افسردگی را پیش‌بینی می‌کند که بیانگر نقش محافظت‌کننده بعد حساسیت حسی زیبایی شناختی غنی شده است (صدوقی و همکاران، ۱۳۸۷). حساسیت پردازش و سبک‌های پردازش اطلاعات از پیش‌بیننده‌های آسیب شناختی نشانگان بالینی در افراد وابسته به مواد هستند (بشرپور و رهبری غازی، ۱۳۹۹) و استرس مزمن و ابعاد آستانه حسی پائین، سهولت تحریک و زیبایی شناختی، پیش‌بینی‌کننده کارکردهای تصمیم‌گیری مخاطره‌آمیز در بیماران ام اس است (خانجانی و همکاران، ۱۳۹۹).

پرناس^{۲۸} (۲۰۱۳) در پژوهش خود نشان داد که افراد اضطرابی در مقابله با تهدیدات از مکانیسم‌های دفاعی نوروپیک و رشدنا یافته استفاده می‌کنند. حقیقی و همکاران (۱۳۹۸) نیز در مطالعه خود نشان دادند که افرادی که از سلامت روانی پائینی برخوردارند از مکانیسم‌های دفاعی رشدنا یافته و روان‌آزده بیشتری استفاده می‌کنند. یافته برخی از مطالعات نشان دهنده این هستند که افراد مختلف در رویارویی با مرگ، ممکن است از مکانیسم‌های دفاعی مختلف رشدیافته و یا رشدنا یافته استفاده کنند (دی‌گیوسپ^{۲۹} و همکاران، ۲۰۱۸).

²⁵ Serafini

²⁶ Matsushima & Kato

²⁷ Dar, Kahn & Carmeli

²⁸ Perna

²⁹ Di Giuseppe

منابع

- [۱] بشرپور سجاد و رهبری غازی نسرين. (۱۳۹۹). رابطه حساسیت پردازش حسی و سبک‌های پردازش اطلاعات با نشانگان بالینی در افراد وابسته به مواد. فصلنامه علمی اعتیاد پژوهی، ۱۴ (۵۷)، ۳۰۹-۲۹۳. Doi: 10.29252/etiadjpajohi.14.57.293
- [۲] بیات فرزانه، خانجانی زینب، باباپور جلیل و بخشی پور رودسری عباس. (۱۴۰۰). مدل‌یابی بیماری مولتیپل اسکروزیس براساس حساسیت پردازش حسی با میانجیگری کارکرد اجرایی تصمیم‌گیری مخاطره‌آمیز: تحقیقات علوم رفتاری، ۱۹ (۲) ۳۱۷-۳۲۷: Doi: 10.52547/rbs.19.2.317
- [۳] حقیقی ماه منیر، یاوریان رویا، معروفی دیاکو، سهرابی فریبا. (۱۳۹۸). بررسی رابطه بین سلامت روان و مکانیسم‌های دفاعی در دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه. مجله پرستاری و مامایی، ۱۷ (۲) ۱۱۱-۱۱۹. URL: http://unmf.umsu.ac.ir/article-fa.html۱-۳۷۵۸
- [۴] حیدری نژاد بهاره. (۱۳۹۷). مقایسه رگه-حالت اضطراب، کمال‌گرایی و مکانیسم‌های دفاعی در بیماران دارای بیماری پوستی، میگرن و فشارخون. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی. واحد قم.
- [۵] خانجانی زینب، بیات فرزانه، باباپور خیرالدین جلیل و بخشی پور رودسری عباس. (۱۳۹۹). نقش استرس مزمن و حساسیت پردازش حسی در کارکرد تصمیم‌گیری مخاطره‌آمیز در بیماران دارای مولتیپل اسکروزیس. پژوهش‌های علوم شناختی و رفتاری، ۱۰ (۲)، ۱۶۷-۱۷۶. Doi: 10.22108/CBS.2022.128294.1523
- [۶] خرمائی‌فهاد و ذبیحی معصومه. (۱۳۹۹). ارتباط بین حساسیت پردازش حسی و خودتنظیمی شناختی هیجانی با واسطه-گری منش‌های اخلاقی. اخلاق و تاریخ پزشکی، ۱۳ (۱)، ۱۵۳-۱۴۳. URL: http://ijme.tums.ac.ir/article-1-6209-fa.html
- [۷] صدوقی زهره، آگیلار-وفایی مریم، رسول‌زاده طباطبایی سید کاظم. (۱۳۸۷). تحلیل عاملی مقیاس شخص با حساسیت پردازش حسی بالا: رابطه مؤلفه‌های حساسیت پردازش حسی با افسردگی و اضطراب. مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران، ۱۴ (۱) ۸۵-۸۹. URL: http://ijpcp.iums.ac.ir/article-fa.html۱-۴۱۹
- [۸] عبدی سمیه. (۱۳۹۴). مقایسه اضطراب سلامت، حساسیت پردازش حسی، راهبردهای تنظیم شناختی هیجان و آسیب‌پذیری بین پرستاران بخش‌های ویژه و عمومی بیمارستان‌های شهر ایلام. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه ارومیه.
- [۹] عیسی زادگان علی، میکائیلی منبع فرزانه و افراسیاب نورین. (۱۳۹۹). نقش سیستم‌های مغزی-رفتاری و حساسیت پردازش حسی در ناگویی خلقی. فصلنامه پژوهش‌های نوین روانشناختی، ۹ (۳۴)، ۸۴-۹۸. https://psychologyj.tabrizu.ac.ir/article_3984.html?lang=fa
- [۱۰] فیروزه مقدم سارا، امین یزدی امیر، بهشتی نامدار علی و بیگدلی ایمان‌الله. (۱۳۹۹). مقایسه نوروگرایی، حساسیت پردازش حسی، بازداری رفتاری و نظم‌جویی هیجان در بیماران مبتلا به سوءهاضمه عملکردی و افراد سالم. مجله مطالعات ناتوانی، ۱۰، ۲۱۶-۲۱۶. Dor: 20.1001.1.23222840.1399.10.0.112.1.۲۱۶-۲۱۶
- [11] Aghajani, S., & Rahbari ghazani, N. (2021). The role of sensory processing sensitivity and emotional processing in predicting psychological disturbances in drug-dependent individuals. *Journal of Research in Psychopathology*, 2(5), 1-7. doi: 10.22098/jrp.2021.1396.
- [12] Andrews, G., Singh, M., Bond, M. (1993). The Defense Style Questionnaire, *Journal of Nervous and Mental Disorder*, 18 (1): 246-256. doi: 10.1097/00005053-199304000-00006.
- [13] Aron, E.N., & Aron, A. (1997). Sensory-processing sensitivity and its relation to introversion and emotionality. *Journal of personality and social psychology*, 73(2), 345-368. DOI:10.1037/0022-3514.73.2.345.
- [14] Babl, A., Grosse Holtforth, M., Perry, J.C., Schneider, N., Dommann, E., Heer, S., et al. (2019). Comparison and change of defense mechanisms over the course of psychotherapy in patients with

- depression or anxiety disorder: Evidence from a randomized controlled trial. *Journal of Affective Disorders*, 252, 212-220. DOI: 10.1016/j.jad.2019.04.021.
- [15] Benham, G. (2006). The highly sensitive person: stress and physical symptom reports. *Personality and Individual Differences*, 40, 1433-1440. doi:10.1016/j.paid.2005.11.021.
- [16] Boterberg, S., Warreyn, P. (2016). Making sense of it all: the impact of sensory processing sensitivity on daily functioning of children. *Journal of Personality and Individual Differences*, 92, 80-86. DOI:10.1016/j.paid.2015.12.022.
- [17] Cramer, P. (2003). Defense mechanisms and physiological reactivity to stress. *Journal of personality*, 71(2), 221-244. doi: 10.1111/1467-6494.7102001.
- [18] Dar, R., Kahn, D.T., & Carmeli, R. (2012). The relationship between sensory processing, childhood rituals and obsessive-compulsive symptoms. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 43 (1), 679-684. doi: 10.1016/j.jbtep.2011.09.008.
- [19] Di Giuseppe, M., Ciacchini, R., Micheloni, T., Bertolucci, I., Marchi, L., & conversana, C. (2018). Defense mechanisms in cancer patients: A systematic review. *Journal of psychosomatic research*, 115, 76-86. doi: 10.1016/j.jpsychores.2018.10.016.
- [20] Engle-Yager, B., Palgy-Levin, D., & Lev-Wiesel, R. (2013). The sensory profile of People with post-traumatic stress symptoms. *Occupational Therapy in Mental Health*, 29(3), 266-278. DOI:10.1080/0164212X.2013.819466.
- [21] Freud, S. (1923). The ego and the id. The standard edition of the complete psychological works of Sigmund Freud, 19. London: Hogarth.
- [22] Hofmann, S.G., & Bitran, S. (2008). Sensory-processing sensitivity in social anxiety disorders: Relationship to harm avoidance and diagnostic subtypes. *Journal of Anxiety Disorders*, 21(7), 944-954. doi: 10.1016/j.janxdis.2006.12.003.
- [23] Jagiellowicz, J., Xiaomeng, X.U., Aron, A., Aron, E., Cao, G., Tingyoang Feng, T., et al. (2011). The trait of sensory processing sensitivity and neural responses to changes in visscenes. *SCAN*, 6(1), 38-47. doi: 10.1093/scan/nsq001.
- [24] Matsushima, K., & Kato, T. (2013). Social Interaction and Atypical sensory processing in children with Autism spectrum disorders. *Hong Kong Journal of Occupational Therapy*, 23 (2), 89-96. <https://doi.org/10.1016/j.hkjot.2013.11.003>.
- [25] Meyer, B., Ajchenbrenner, M., & Bowles, D.P. (2005). Sensory sensitivity, attachment experiences, and rejection responses among adults with borderline and avoidant features. *Journal of Personality Disorders*, 19 (6), 641-658. doi: 10.1521/pedi.2005.19.6.641.
- [26] Perna, G. (2013). Understanding anxiety disorders: the psychology and the psychopathology of defence mechanisms against threats. *Rivista Di Psichiatria*, 48(1), 73-75. doi: 10.1708/1228.13618.
- [27] Salkovskis, P.M., RIMES, K.A., & Warwick, H.M.C. (2002). The Health Anxiety Inventory: development and validation of scales for the measurement of health anxiety and hypochondriasis. *Psychological medicine*, 32 (5), 843-53. doi: 10.1017/s0033291702005822.
- [28] Serafini, G., Gonda, X., Pompili, M., Rihmer, Z., Amore, M., Engel-Yeger, B. (2016). The relationship between sensory processing patterns, Alxithymia, traumatic childhood experiences, and bipolar disorders. *Child Abuse & Neglect*, 62, 39-50. doi: 10.1016/j.chiabu.2016.09.013.
- [29] Sih, A., & Bell, A.M. (2008). Insights for behavioral ecology from behavioral syndromes. In: Brock Mann HJ, Roper TJ, Naguib J (Eds). *Advances In the study of behavior*. 38, San Diego: Elsevier Academic Press.
- [30] Vaillant, G.E. (1994). Ego mechanisms of defense and personality psychopathology. *Journal of abnormal psychology*, 103(1), 44-50. doi: 10.1037//0021-843x.103.1.44.